

ДОСЛІДЖЕННЯ ВЗАЄМОЗАЛЕЖНОСТІ ЖАДІБНОСТІ ТА ЗАДОВОЛЕНОСТІ ЖИТТЯМ

В.Д. Іванова

Херсонський державний університет, vika4ka.ivanova@gmail.com

Науковий керівник: доктор психологічних наук, професор В.І. Шебанова

Вступ. Для сучасного українського суспільства характерні довготривалі трансформації соціально-економічного середовища, що обумовлює зміни особистісних потреб, інтересів та життєвих стандартів. У ситуації невизначеності та дефіциту з'являється необхідність ефективно розподіляти власні як матеріальні так і не матеріальні ресурси, що певним чином може спричинити формування нових якостей характеру у людини, зокрема такої риси характеру як жадібність. Власне, феномен жадібності може стосуватися не лише ставленням людини до грошей, але й по відношенню до їжі, власних ресурсів, проявів почуттів, емоцій, уваги тощо [4].

Мета дослідження: теоретичне обґрунтування та емпіричне дослідження особливостей взаємозв'язку жадібності, як риси характеру людини та ступеня задоволеності життям.

Завдання дослідження:

1. На основі теоретичного аналізу наукової літератури узагальнити інформацію з проблеми дослідження.
2. Емпірично визначити особливості взаємозв'язку між ступенем задоволеності життям та формуванням риси характеру жадібності.

Виклад основного матеріалу. Проведений аналіз наукової літератури надав нам змогу з'ясувати, що на сьогодні, науковці виокремлюють різні чинники, що обумовлюють формування та прояви жадібності. Найбільш детально детермінанти жадібності описуються у психодинамічному підході. Так, З.Фройд розглядає жадібність як рису характеру, яка пов'язана з етапами психосексуального розвитку особистості. Стверджував, що жадібність разом із охайністю та впертістю формується при фіксації на анальній стадії розвитку

особистості, така людина спроможна накопичувати різноманітні матеріальні або нематеріальні блага і тяжко або взагалі не розстається із ними. На думку А.Адлера жадібність є однією із ознак комплексу неповноцінності, тісно пов'язана із заздрістю і виявляється переважно у небажанні задовольняти потреби інших. К.Хорні надає визначення жадібності як інфантильного відчуття того, що потрібно більше, і, що ніхто в світі не збирається надавати те, чого не вистачає або те що потрібно.

Дослідженням проблеми жадібності у різних аспектах займалися і сучасні вітчизняні вчені. Так, Є.П. Ільїн, О.С. Чабанта інші досліджуючи жадібність, прийшли до висновку, що вона зумовлена ненаситним прагненням надмірного задоволення потреб особистості. М. Власов, робить акцент на особливості зв'язку емоційної сфери особистості і жадібності, разом із цим емпірично виокремлює два види жадібності: агресивна та жадібність, яка викликана страхом.

Підсумовуючи вищенаведені погляди вчених щодо жадібності, можемо констатувати що, прояв жадібності у людини у тому чи іншому ступені пов'язаний із відчуттям нестачі та низькою задоволеністю життям. Відповідно, ми припустили, що чим вище відчуття задоволеності життям, тим менше прояв жадібності у людини. Стисло розглянемо дефініцію «задоволеність життям».

Задоволеність життям у науковій літературі розглядається, як багатомірний психологічний конструкт, який охоплює широку сферу внутрішньої комфортності, цілеспрямованості саморозвитку, самосприйняття та самовизначення. Важливим чинником, що має вплив на задоволеність життям є економічний стан, під яким розуміється таке матеріальне положення, яке визначається наявністю достатніх засобів для задоволення потреб, відповідні соціальні і побутові умови, що сприяють оптимальному функціонуванню людини.

Дослідження проблеми задоволеності життям було започатковано у вітчизняній психології з початку 1980-х років ХХ століття. Так, Є.В. Балацький розглядає задоволеність життям, як складне комплексне поняття, яке акумулює

багато факторів і аспектів. Набір факторів задоволеності життям виглядає наступним чином: особиста безпека; матеріальне благополуччя (наявність житла, одягу, харчування); сімейне благополуччя (гармонійні відносини з членами сім'ї, взаємна любов, повага); творча та трудова самореалізація; соціальна стабільність (впевненість у майбутньому) та ін. [1]. Т.Ф. Сулова розглядає різні аспекти щастя і суб'єктивного благополуччя в залежності від соціальних умов та обставин, які знаходяться під безпосереднім контролем особистості та поза ним. Л.М. Мітіна розкриває поняття задоволеності життям через самовизначення людини, а саме у порівнянні і здатності усвідомлення необхідності власних змін та перетворень, самореалізації та формування себе як професіонала.

Таким чином, соціальна значущість та багатогранність проблематики, зумовили вибір теми даного дослідження.

Методологія та методи. Із метою перевірки висунутої нами гіпотези, ми підібрали наступні емпіричні методик: опитувальник «Жадібність» – з метою з'ясування ступеня виразності жадібності у досліджуваних (Є.П. Ільїн, 2013) [2]; «Шкала оцінки якості життя», що виявляє суб'єктивний рівень задоволеності якістю життя (О.С. Чабан, 2016) [5], опитувальник «Задоволеність життям» – для встановлення рівня суб'єктивного відчуття задоволеності (Н.М. Мельникової, 2004) [3].

Вибірку дослідження склало: 30 осіб (15 чоловіків, 15 жінок) середній вік – 38 років. Згідно з концепцією Е. Еріксона цей віковий період має назву «дорослість», «зрілість» та характеризується, як вік реалізації себе, прагнення до повного розкриття свого потенціалу та порівняння реалізації запланованого з тим що є на сьогодні.

Отримані результати за першою методикою «Жадібність» (Є.П. Ільїн, 2013) дали змогу встановити, що для усіх досліджуваних притаманний середній рівень прояву жадібності. Узагальнюючи, можна сказати, що респонденти, в цілому, адекватно оцінюють свої ресурси, можливості, та рівень доходу, а отже вміють контролювати власні витрати ресурсів, фінансів, енергії, уваги та т.д.

За другою методикою – «Шкала оцінки якості життя» (О.С.Чабан, 2016) метою було визначити суб'єктивний рівень якості життя. Виявлено, що домінуючим в оцінці якості життя займають респонденти із середнім та високим рівнем, що дорівнює 60% вибірки. Це вказує на їх життєву включеність у буденність, відчуття повноти та насиченості моменту тут і тепер. А їх власне світосприйняття, ставлення до того де вони зараз і що мають – їх більше ніж задовольняє. Отримані результати, представлено у таблиці 1.

Таблиця 1

Узагальнені результати за методикою «Оцінка якості життя»

Рівні	Відсотки
Дуже низький	13,33%
Низький	26,67%
Середній	26,67%
Високий	16,67%
Дуже високий	16,67%

У третій методиці, «Задоволеність життям» (Н.М. Мельникова, 2001), метою якої було визначити об'єктивне відчуття у респондентів, стосовно задоволеності життям. Містить у собі чотири фактори, які відображають якість взаємодії «Я» – життя. Результати отриманих показників наочно представлено на рисунку 1.

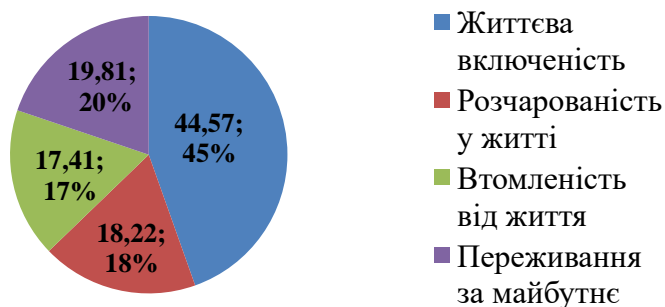

Рис. 1. – Розподіл результатів досліджуваних за факторами задоволеності життям

Визначено що у досліджуваних більш вираженим є фактор – «життєва включеність», що свідчить про важливість мати відчуття насиченості, повноти життя, прагнення до дій із перспективою на майбутнє.

Найменш виражений фактор у респондентів це – «втомлюваність від життя», тобто присутнє певне відчуття апатійності стосовно життя, втрату сил, виснаженість та відчуття того, що життя проходить повз.

Також за цією методикою, ми диференціювали загальний показник за такими рівнями: нижче середнього; середній; вище середнього. Отримані результати, представлені у таблиці 2.

Таблиця 2

Відсоткове співвідношення за рівнями загального показника задоволеності життям

Загальний показник задоволеності	Відсоток
Низький	10
Середній	46,66
Високий	43,33

За даними таблиці 2, бачимо, що у досліджуваній групі превалює середній рівень задоволеності життям. На нашу думку, це може свідчити, про задоволеність життям, життєву включеність людини, у більшій мірі мати бажання відчуття повноти життя, прагнення до дій у подальших досягненнях.

У подальшому нами застосовувалася процедура кореляційного аналізу за Пірсоном, у програмі Excel. Отримані кореляційні зв'язки презентовано нами на рисунку 2.

Між шкалами «Жадібність» і «Життєва включеність» – зворотня кореляційна залежність, чим вища у людини життєва включеність – тим менший прояв і відчуття жадібності.

Між шкалами «Жадібність» і «Розчарування у житті» – пряма кореляційна залежність чим вищий показник розчарування у житті, тим вищі прояви жадібності.

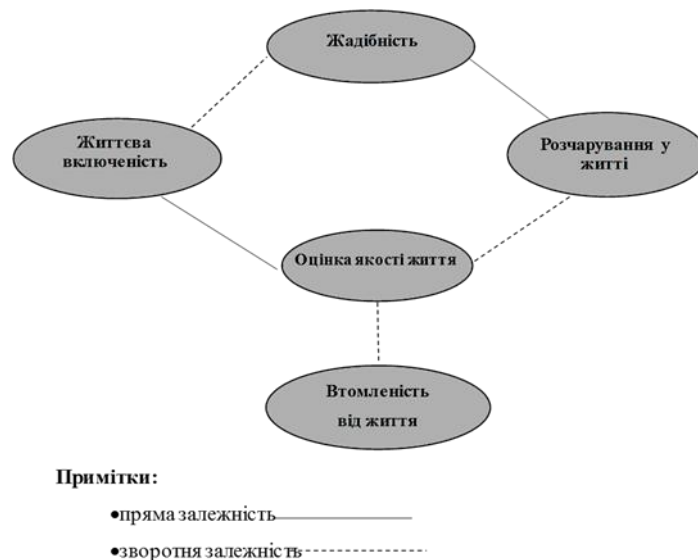

Рис. 2. – Кореляційна залежність між показниками жадібності та задоволеності життям

Між шкалами «Оцінка якості життя» і «Життєва включеність» – пряма кореляційна залежність, чим вищою є оцінка якості життя – тим більшою є життєва включеність людини.

Між шкалами «Оцінка якості життя» і «Розчарування у житті» – зворотня кореляційна залежність, чим вище присутність розчарування у житті людини – тим менша оцінка якості життя загалом.

Між шкалами «Оцінка якості життя» і «Втомленість від життя» – зворотня кореляційна залежність, чим більшою є втомленість від життя у людини – тим менша оцінка якості життя.

Висновки.

1. Жадібність визначається, як риса характеру людини що тісно пов`язана з її емоційною сферою та власним відношенням до оцінки якості життя.
2. Виявлено, що у більшості досліджуваних переважає середній рівень показнику жадібності, що свідчить про свідомий підхід людей до власних ресурсів і вміння адекватно оцінювати свої ресурси, можливості, рівень доходу.
3. Виявлено, що жадібність, як риса характеру має зворотню кореляційну залежність із задоволеністю життям людини. Тобто, чим вища задоволеність власним життям – тим менший прояв жадібності.

4. Визначено пряму кореляційну залежність між жадібністю і розчаруванням у житті. Отже, чим більше у людини виражене розчарування у житті – тим вищий прояв її жадібності.
5. Доведено зворотню кореляційну залежність між жадібністю та залученістю у житті. Тобто, чим більше людина має відчуття насиченості, повноти життя – тим менше вона відчуває та проявляє жадібність.

Перспективи дослідження ми вбачаємо, по-перше у з'ясуванні загального уявлення щодо жадібності, по-друге у з'ясуванні проявів жадібності у різних аспектах життєдіяльності, по-третє у дослідженні феноменології почуттів відчуття жадібності особистості.

Література:

1. Балацкий Е.В. Факторы удовлетворенности жизнью: измерение и интегральные показатели. *Мониторинг общественного мнения*. 2005. № 4(76). С. 42–52.
2. Ильин Е. П. Психология помощи. Альтруизм, эгоизм, эмпатия. СПб. : Питер, 2013. 304 с.
3. Мельникова Н.Н. Социально – психологическая адаптация личности: учебное пособие. Челябинск. : ЮурГУ, 2004. С. 8-14.
4. Шебанова В. І. Феноменологія харчової поведінки у континуумі «норма–патологія». Херсон : ПП Вишемирський В.С., 2016. 612 с.
5. Chaban O., Khaustova O., Bezsheyko V. (2016). NewQualityofLifeScaleinUkraine: reliabilityandvalidityIndianJournalofSocialpsychiatry (Vols. 32), Issue 4, p. 473.